גמרא

אמר להו לר' דוסתאי ב"ר ינאי ולר' יוסי בר כיפר בהדי דאתיתו אתיוה ניהלי אזול יהביה ניהליה אמרי להו נקני מינייכו אמרי להו לא אמרי להו אהדריה ניהלן ר' דוסתאי ברבי ינאי אמר להו אין ר' יוסי בר כיפר אמר להו לא הוו קא מצערו ליה א"ל חזי מר היכי קא עביד אמר להו טב רמו ליה כי אתו לגביה א"ל חזי מר לא מיסתייה דלא סייען אלא אמר להו נמי טב רמו ליה א"ל אמאי תיעבד הכי א"ל אותן בני אדם [א]הן אמה וכובען אמה ומדברין מחצייהן ושמותיהן מבוהלין ארדא וארטא ופילי בריש אומרין כפותו כופתין אומרין הרוגו הורגין אילו הרגו את דוסתאי מי נתן לינאי אבא בר כמותי א"ל בני אדם הללו קרובים למלכות הן א"ל הן יש להן סוסים ופרדים שרצים אחריהן א"ל הן א"ל °אי הכי שפיר עבדת: הולך מנה לפלוני והלך ובקשו ולא מצאו תני חדא יחזרו למשלח ותניא אידך ליורשי מי שנשתלחו לו לימא בהא קמיפלגי דמר סבר הולך כזכי ומ"ס הולך לאו כזכי אמר ר' אבא בר ממל דכ"ע הולך לאו כזכי ולא קשיא הא בבריא הא בשכיב מרע רב זביד אמר הא והא בשכיב מרע [א]הא דאיתיה למקבל בשעת מתן מעות הא דליתיה למקבל בשעת מתן מעות רב פפא אמר [ב]הא והא בברי' הא דמית מקבל בחיי נותן הא דמית נותן בחיי מקבל לימא הולך כזכי תנאי היא דתניא הולך מנה לפלוני והלך ובקשו ולא מצאו יחזרו למשלח מת משלח ר' נתן ור' יעקב אמרו יחזרו ליורשי משלח [ג]ויש אומרים ליורשי מי שנשתלחו לו ר' יהודה הנשיא אמר משום ר' יעקב שאמר משום ר"מ [ד]מצוה לקיים דברי המת וחכ"א יחלוקו וכאן [ה]אמרו (א) כל מה שירצה שליח יעשה א"ר שמעון הנשיא על ידי היה מעשה ואמרו יחזרו ליורשי משלח מאי לאו בהא קמיפלגי דת"ק סבר [ו]הולך לאו כזכי ור' נתן ור' יעקב נמי הולך לאו כזכי ואע"ג דמית לא אמרינן מצוה לקיים דברי המת ויש אומרים הולך כזכי ר' יהודה הנשיא אמר משום ר' יעקב שאמר משום ר' מאיר הולך לאו כזכי מיהו היכא דמית אמרינן מצוה לקיים דברי המת וחכמים אומרים יחלוקו מספקא להו וכאן אמרו שודא עדיף ורבי שמעון הנשיא מעשה אתא לאשמועי' לא בבריא דכולי עלמא לא פליגי והכא במאי עסקינן בשכיב מרע ובפלוגתא דר' אלעזר ורבנן קמיפלגי דתנן [ז]המחלק נכסיו על פיו ר' אלעזר אומר [ח]אחד בריא ואחד מסוכן נכסים שיש להן אחריות נקנין בכסף ובשטר ובחזקה ושאין להן אחריות אין נקנין אלא במשיכה וחכמים אומרים [ט]אלו ואלו נקנין באמירה אמרו לו מעשה באמן של בני רוכל שהיתה חולה ואמרה תינתן

כבינתי

רש"י

אמר להו אין. מהדרנא: **אמר להו לא.** כדאמרי' לעיל אם בא לחזור אינו חוזר: **אמרו לו.** לר' דוסתאי: **חזי מר מאי קעביד.** דלא קמהדר לן: **טב רמו ליה.** הרבה הכוהו לשון מורי. ל"א טב רמו ליה יפה רלאוית המכות הללו: **אמאי תעביד הכי.** שנתרצית להחזיר מיד: **הן אמה.** אנשי מדות גבוהים בקומה: **וכובען אמה.** אף מלבושיהן מאויימים משאר בני אדם: **ומדברין מחצייהן.** כלומר קולן עבה ונראה הדיבור יוצא מטיבורן: **ארדא וארטא ופילי בריש:** **ולא מצאו.** שמת: **כוזי דמי.** וכיון שזכה בהן בחייו ינתנו ליורשיו: **דכ"ע הולך לאו כוזי דמי גרסי':** **בשכיב מרע.** שכל זמן שלא חזר בו דבריו ככתובים וכמסורים והולך דידיה זכי הוא ויתנם ליורשי מי שנשתלחו לו שהרי זכה אביהן בחייו: **בבריא.** יחזרו למשלח דהולך לאו כוזי דמי וזה לא שלחו אלא למקבל ולא ליורשיו: **הא והא בשכיב מרע.** דהולך דידיה זכי הוא: **הא דאיתיה למקבל.** בעולם: **בשעת מתן מעות.** ושליח זכה בהן מיד ובשמת זכו יורשיו מכחו: **הא דליתיה למקבל.** שכבר מת וזה לא היה יודע נמצאת זכיה בטעות ולא קנו יורשין: **הא והא בבריא.** והולך דידיה לאו כוזי דמי: **הא דמית מקבל בחיי נותן.** יחזרו למשלח דלא זכה בהן מקבל ואפילו מת הנותן בחזירת השליח אין כאן משום מצוה לקיים דברי המת שקודם מיתתו בטלו דבריו משעת מיתת המקבל: **והא.** דקתני ליורשי מי שנשתלחו לו: **דמית נותן.** לאחר שמסרן לשליח מת ועדיין מקבל חי הלכך משעת מיתת הנותן זכה בהם המקבל משום דמצוה לקיים דברי המת ואפילו היה בריא: **ר' יהודה הנשיא כו'.** לקמן מפרש מאי פליג איש אומרים: **וכאן אמרו.** בבבל: **מה שירצה שליח יעשה.** לפי מה שרצה בדעתו של משלח אם היתה עינו יפה במתנה זו ואוהב את המקבל ואת בניו: **ת"ק.** דלא איירי במת משלח ואמר יחזרו למשלח: **סבר הולך לאו כוזי דמי.** אבל אם מת משלח לא ידעינן מאי קאמר בה: **ור' נתן ור' יעקב.** הוסיפו על דבריו ואמרו דאפי' מת משלח לית לן בבריא דמצוה לקיים דברי המת: **וי"א הולך כוזי דמי.** ופליגי אפילו לא מת משלח ואמילתיה דת"ק [קאי]. ותדע דמדקאמר רבי יהודה הנשיא מצוה לקיים דברי המת ש"מ שמעינהו ליש אומרים דתלו טעמייהו בהולך כוזי דמי ואפי' לא מת משלח ואמר איהו דוקא מת דמצוה לקיים דבריו אבל לא מת לא דהולך לאו כוזי דמי: **מספקא להו.** °אי כוזי דמי אי לא ואי מצוה לקיים אי לא: **שודא.** ראות עיניו של שליח: **עדיף.** מחלוקה במילתא דמספקא: **בבריא כולי עלמא לא פליגי.** דלאו כוזי דמי: **ובפלוגתא דרבי אלעזר.** דמשוי ליה לשכיב מרע כבריא: **על פיו.** על פי אומר מחלק נכסיו לבניו ולא כשאר המורישים שחולקים היורשים בשוה: **בכסף בשטר ובחזקה.** שבכך הן נקנים מן הבריא ושכ"מ נמי לרבי אלעזר אי לאו אקנינהו בהכי לא מיקנו:

כבינתי

תוספות

הא בשכיב מרע. אור"י אע"ג דמת מקבל בחיי נותן ולא קני אלא אחר מיתת נותן אפ"ה קנו יורשין לדעת נותן הוא דכיון שישנו למקבל בשעת מתן מעות שיזכה המקבל אחר מיתתו או הוא או יורשיו ואפי' לא נולדו יורשי מקבל עד אחר מיתת נותן קנו אפי' למ"ד המזכה לעובר לא קנה דדברי שכיב מרע כמאן כמסורים למקבל משעת נתינת שכיב מרע או אמירתו: **ור' יהודה** הנשיא בשם רבי יעקב אומר הולך לאו כוזכי. ואע"ג דרבי אית ליה בפרק התקבל (לקמן סג.) הולך ותן לה זכה לה התקבל לה רצה לחזור לא יחזור דהולך ותן כוזכי התם משום שאמר השליח אשתך אמרה התקבל לי גטי דמסתמא על דעת כן נותן לו כל זמן שאינו אומר בהדיא אי אפשי שתקבל לה: **וחכמים** אומרים יחלוקו. כל תיקו שבש"ס מפרש בשערים דרבינו האי דחולקים ואין נראה לר"י אלא היכא דאשכחן בהדיא יחלוקו דלדרבה אומרים אוקי ממונא בחזקת מריה: **וכאן** אמרו שודא עדיף. מכאן מדקדק ר"ת דאין לפרש שודא כמו שפי' בקונטרס בפ' הכותב (כתובות פה:) גבי שניהם קרובים שניהם שכנים שניהם תלמידי חכמים שודא דדייני דהיינו שידקדק הדיין את מי היה אוהב יותר ולמי היה בדעתו ליתן וכאן נמי פירש בקונטרס כמו התם אלא יתן הדיין למי שירצה כי הכא דקאמר מה שירצה שליח יעשה וקרי ליה שודא: **ר' אליעזר** אומר אחד בריא ואחד כו'. אור"ת דר' אלעזר גרס דבסיפא פליגי רבי אליעזר ורבי יהושע דלר"א בשבת דבריו קיימין אבל לא בחול ורבי יהושע כו' אבל ברישא פליגי בין בחול בין בשבת מדלא ערבינהו ועוד מדפרכי רבנן לרבי אלעזר מאימן של בני רוכל דלמא בשבת היה דמודה בה ר"א ועוד דקאמר התם קונים משכיב מרע ואפי' בשבת ולא לחוש לדברי ר"א ואי אדר"א קאי הא מודה הוא בשבת דדבריו קיימים ואע"ג דר"מ קאמר התם דלר"א בחול דבריו קיימים ולא בשבת התם לא קאי אר"מ אלא אמתני' ועוד דאמר הכא דר"מ כר"א והולך מנה משמע דבחול מיירי ור"מ אית ליה התם דלר"א בחול דבריו קיימים אלא ודאי ג' מחלוקת בדבר:

ורבי

עין משפט נר מצוה

צ א מיי' פי"ו מהל' זכייה הל' יב סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סימן קכה סעיף ט:

צא ב ג ד מיי' פ"ד מהל' זכיה הל' ד ה סמג עשין פ"ב טוש"ע ח"מ סי' קכה סעיף ח: ה [מיי' פ"ג מהל' זכיה ה"א טוש"ע חו"מ סי' רמא סעי' א]:

צב ו מיי' פ"ח מהל' זכיה הל' יז סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סימן רנ סעיף א:

◆

תוספות רי"ד

בפקדון זה דהשתא אנן שהדי דניחא ליה לבעליו שיצא מידו: ר' אחא בר יאשיה ה"ל איספקא דכספא בנהרדעא א"ל לר' דוסתאי בר' ינאי ולר' יוסי בן כפר בהדי דקאתית אתיוה ניהליה אזיל יהבוה ניהליהו אמרי להו ניקני מינייכו א"ל לא אהדריה ניהלן ר' יוסי בן כפר אמר להו לא פירוש אע"ג דהאי איספקא שהוא כלי של זהב היה פקדון ואמרן שאין רצונו שיהא פקדון ביד אחר ולאו כוזכי דמי אפ"ה לא היה רוצה להחזיר לו דהא ר' אחא גלי דעתיה דניחא ליה שיתנוהו להם ויביאוהו לו ואנסא דאורחא (א) לא קביל עליה מ"ה לא היה רוצה ר' יוסי להחזיר לו כי היה באחריות על המשלח שכבר זכה לר' אחא בענין זה משעה שמסרו לו: הולך מנה לפלוני והלך ובקשו ולא מצאו פי' מדלא קאמר הולך מנה לפלוני שאני חייב לו או פקדון שיש לו בידי ש"מ דהאי מנה לאו מנה של הלוואה או של פקדון הוא אלא של מתנה הוא כלו' דהוה בעי למיתן מנה מתנה לחבירו ואמר ראובן לשמעון הולך מנה זה ללוי שאני נותן לו במתנה והלך שמעון ולא מצא ללוי שכבר מת תני חדא יחזרו למשלח ותניא אידך יחזרו ליורשי מי שנשתלחו לו לימא בהא קמיפלגי דמר סבר הולך כוזכי דמי ומר סבר לאו כוזכי דמי פי' יחזרו למשלח דהיינו ראובן קסבר הולך במתנה לאו כוזכי דמי כיון דלא זכה לוי בחייו לא ינתנו ליורשיו אלא יחזרו לראובן המשלח ומאן דתני ליורשי מי שנשתלחו לו קסבר הולך כוזכי דמי ומשעה שמסר ראובן לשמעון קנאם לוי אותם המעות דזכין לאדם שלא בפניו והילכך יחזרו ליורשי לוי. א"ר אבא בר ממל לא דכ"ע הולך לאו כוזכי דמי ולא ק' האי בבריא האי בשכ"מ פי' דכ"ע במתנה (מתנה) הולך לא כוזכי דמי דדוקא במנה של הלוואה או במנה של פקדון תניא לעיל דהולך ותן כוזכי דמי אבל במנה דקבעי למיתן

יה מתנה ולא מיחייב ליה מידי הולך לאו כוזי דמי והאי דתני יחזרו למשלח מיירי בבריא דכיון דהולך לאו כוזי דמי ולא כה בו לוי מיד בקבלה שמעון כיון שלא מצאו חי יחזיר המנה לראובן המשלח שהוא לא היה נותן מתנה אלא ללוי שהיה והבו ומכירו ולא ליורשיו הילכך מספקא יחזיר המנה לראובן ואח"כ יעשה ראובן מה שירצה ובשליחותו הראשונה אינו שאי לתת ליורשי לוי שהוא לא מינהו שליח אלא ליתן ללוי ולא ליורשיו והאי דתני ליורשי מי שנשתלחו לו מיירי בשכ"מ קי"ל דברי שכ"מ ככתובין וכמסורין דמי וכל זמן שלא חזר בו הולך דידיה כזכה דמי ומשעה שמסר ראובן דהוה שכ"מ יד שמעון שלוחו זכה בהן לוי הילכך יתנו ליורשיו: רב זביד אמר הא והא בשכ"מ ולא ק' הא דאיתיה למקבל בשעת תן מעות הא דליתיה למקבל בשעת מתן מעות פי' הא והא בש"מ דהולך דידיה כזכה דמי אבל מידו אם איתיה לוי בחיים שעה שמסר ראובן הש"מ המנה לשמעון כבר זכה בו לוי ואם מצאו שמת יתן המנה ליורשיו ואם נמצא שמת לוי טרם זימסור המנה לשמעון לא קנה כלום שאילו (לא) היה יודע ראובן שמת לוי לא היה מזכה לו זה המנה ומוסרו לשמעון מצאת זכייה זו בטעות ולא קנה לוי המנה הילכך יחזירנו לראובן ומה שירצה ראובן יעשה: רב פפא אמר הא והא בבריא לא ק' הא דמית מקבל בחיי נותן הא דמית נותן בחיי מקבל פי' הא והא בבריא דהולך דידיה לאו כוזי דמי והילכך אם מת י בחיי ראובן יחזרו לראובן שלא זכה בהן לוי בקבלת שמעון אבל אם מת ראובן בחיי לוי אע"ג דהולך לאו כוזי דמי כיון

מסורת הש"ס

א) [ע' בערוך ערך דכר ג'], ב) [עי' תוס' ב"ב טו: ד"ה וי"א וכן צ"ל נמי הכא], ג) [לקמן טו. מ. כתובות ע.], ד) כתובות לד., ה) ב"ב קנו., ו) [ע"ש], ז) [וע"ע תוס' ב"ב קנ. ד"ה ר"א].

◆

גליון הש"ס

גמ' אי הכי. ע' בתוספי בכור שור גיטין מו ע"ב: רש"י ד"ה מספקא להו אי כוזי. ע' מ"ל פ"ד מהל' מלוה הל' ו ד"ה ולענין הלכה:

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' וכאן אמרו מה שירצה כצ"ל ותיבת כל נמחק:

◆

מוסף רש"י

ר' אלעזר אומר אחד בריא ואחד מסוכן כו'. ר"ל סבירא ליה דדברי שכיב מרע אינם ככתובין וכמסורין כלל אלא כבריא בעלמא וצריך קנין כשאר מתנת בריא, ואע"ג דמית לא קנה מקבל מתנה בלא קנין ואפילו מצוה מחמת מיתה נמי לר"א בעי קנין, שהרי מעשה של אמן של בני רוכל אוקמינן במצוה מחמת מיתה ואפ"ה פליג ר"א ואמר להו לחכמים כבני רוכל תקברם אמש ושלא כדין קיימו דבריה כי אם לקונין (רשב"ם ב"ב קנו.) ואחד מסוכן. ולא על כך דלא שייך מידי לא מיקנו באמירה כלל, ונראה כעיני דכיון דלא מפליג ר"א בין שכיב מרע לבריא לענין היכא דמית, הוא הדין היכא דעמד אינו חוזר אם קנו מידו לר"א (שם). בני רוכל. שם אמיהן (שם קנו:).

◆

תוספות רי"ד (המשך)

שמת ראובן הנותן ועדיין לוי בחיים אמרי' מצוה לקיים דברי המת ומצוה על בני ראובן לקיים מתנת אביהם ומפני זה השעם זכה בהן לוי ואעפ"י שמת לאחר מכאן ינתנו ליורשיו וסלקי שמעתתא בהכי דהולך במתנה לאו כוזכי דמי והי"ה לתן (ס"א ויכול לחזור בו שלא ליתן) דדוקא לגבי מנה שאני חייב לו או פקדון שיש לו בידי תניא לעיל דהולך ותן כוזכי דמי משום דהוה מחוייב לו אבל במנה מתנה דלא מיחייב ליה מידי אמרי' הולך ותן לאו כזכה דמו אבל ודאי אם אמר לו בפני' זכה בעבור פלוני קי"ל זכין לאדם שלא בפניו ואפילו מת לוי ינתנו ליורשיו והכי נמי תני בסיפא דההיא מתני' דלעיל דתניא כותיה דרב בתוספתא תן מנה זה לפלוני הולך מנה זה

לפלוני תן שטר מתנה זה לפלוני אם רצה להחזיר יחזיר והכי נמי אמרי' לקמן בפ' השולח אמר אביי נקיטינן שליח מתנה כשליח הגט למאי נפקא מינה להולך ותן דלאו כזכה דמי והלכתא כר' אבא דאמר שאם היה הנותן ש"מ אמרינן ביה הולך כזכי דמי דדברי ש"מ ככתובין וכמסורין דמי והלכתא נמי כרב זביד דאמר דלגבי ש"מ דאמרינן ביה הולך כזכי דמי דוקא אם היה המקבל חי בשעת מסירת המעות מיד ראובן ליד שמעון אבל אם לא היה חי לא קנאם ויחזרו למשלח והלכתא נמי כרב פפא דאע"ג דבבריא לא אמרי' הולך כזכי דמי היכא דמית נותן בחיי מקבל מצוה על בני נותן לקיים דברי המת ווכה בהן לוי וינתנו ליורשיו ואי ק' היכי אמרינן גבי מתנה דהולך ותן לאו כזכי דמי והא עד כאן לא פליגי ר"מ ורבנן בתן שטר שחרור זה לעבדי אלא דר"מ סבר חוב הוא לעבד שיצא מיד רבו לחירות ורבנן סברי זכות הוא לו אבל בתן מנה זה לפלוני דהוא זכות אפי' ר"מ מודה שאם רצה להחזיר לא יחזיר ומ"ש מנה מתנה משטר שחרור עבד לרבנן דהוא זכות לעבד ואמרינן שאם בא לחזור אינו חוזר. תשובה העבד דומה למנה חוב ולמנה פקדון דשייכי בגויה משום הכי אמרינן הולך כזכי דמי אבל מנה מתנה דלא שייך מקבל בגויה אמרינן הולך לאו כזכה דמי ועבד נמי הא שייך בגויה שהרי המפקיד נכסיו העבד קנה עצמו ב"ח ואין אדם יכול להחזיקנו שהוא מחזיק בגופו אלא שמשועבד לרבו היכא דאמר רבו תן שטר שחרור זה לעבדי או הולך זכה בו העבד כמנה של הלואה וכמנה של פקדון והלכך בין אמר תן בין אמר הולך כוזכי דמי:

) נראה דר"ל דלאפי' לשמואל לא היה צריך להחזיר דהא ליכא כאן מיגו.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones

Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com